

Diskussionsuppgift - Skolklassen som en hierarkisk struktur

I denna uppgift kommer du att få tillfälle att reflektera över hur utsatta elever i en skolklass betraktad som en hierarkisk struktur har relationer till varandra som bland annat riskerar att begränsa deras handlingsutrymme. Med elevers handlingsutrymme avses möjlighet att komma till tals, bli lyssnad på samt fullt ut "vara den man vill vara" i en skolklasskontext. Syftet är att du som pedagog, ska få en möjlighet att förstå hur utsatta elever i en hierarki är beroende av att vuxna på skolan fullt ut agerar med en samsyn i praktiken vid kränkande handlingar. Dessutom får du reflektera kring utsatta elevers situation i en maktstruktur. Maktstrukturen synliggörs med hjälp av den bifogade positioneringstrappan. Denna hierarkiska trappmodell kan hjälpa dig förstå utsatta elevers situation i relation till andra elever i en skolklass.

Alla vuxna på skolan behöver arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande för att utsatta elever i en hierarkisk skolklasskontext ska kunna förbättra en utsatt situation. Att kartlägga en skolklass utifrån elevers positioneringar och grupperingar kan utgöra en grund för vuxna i ett förbättringsarbete av elevers sociala samvaro.

Tillvägagångssätt – Kartläggning ur ett vuxenperspektiv

Kartläggningen ska göras ur ett vuxenperspektiv. Det övergripande syftet med uppgiften är att starta en tankeprocess kring gruppdynamik, utanförskap och dess konsekvenser för den enskilda eleven. Observera att detta inte är en fullständig *Sociografisk inventering* eftersom det då dessutom krävs ett omfattande intervjuarbete.

Innan du påbörjar uppgiften skriver du ut dokumentet "Positioneringstrappa". Välj ut en skolklass där du kan sätta dig in i rollen som en professionell pedagogisk ledare. Det kan vara en skolklass du själv arbetat i eller en klass du själv gått i.

Du ska nu prova att använda den bifogade positioneringstrappan för att synliggöra normer, kränkande handlingar, sociala processer och elevers skilda handlingsutrymme. Använd gärna bild nr. 26 från den digitala föreläsningen som stöd för hur en kartläggning kan illustreras. Normerna på denna bild är specifikt kopplade till skolklassen i Jenvéns avhandling vilket gör att andra normer kan synliggöras på din bild.

- Placera ut *grupper av elever* på den nivå av trappan där du anser att de passar in (ringa in). Observera att samtliga elever skall finnas med. Du kan välja att använda samtliga nivåer eller bara någon enstaka. Det är i sin ordning att placera mer än en grupp på samma nivå. En elev kan även ingå i flera grupper eller ensam bilda en egen "grupp".
- Fundera över om det finns någon eller några ledare (positiva och/eller negativa) i grupperna. Markera, om så är fallet, dessa elever med en understrykning.
- Beskriv trappans samtliga nivåer (skrivs under nivåerna), även de nivåer som saknar utplacerade elever. "Här finns de som.....". När nivåerna beskrivs framträder klassens gällande/dominerande normer.
- Fundera även över *varför* kamratgrupperna återfinns på just denna nivå. Ange möjliga bestämmande faktorer såsom: egenskaper hos individen, kroppsspråk, språklig förmåga, klädsel, intresse eller annat. Anser du att kamratgrupperna är öppna för vem som helst av de

andra eleverna eller utestängs vissa? Finns hierarkier inom kamratgrupperna? Beskriv i så fall dessa. Vilka gruppnormer styr i grupperna?

- Beskriv elevernas handlingsutrymme vad gäller möjligheten att komma till tals och bli lyssnad på samt att fullt ut "få vara den man vill vara".
- Försök beskriva vilka eventuella strategier du uppfattar att en elev använder sig av för att vara kvar i sin ursprungliga kamratgrupp eller för att komma in i en annan grupp. Används/ användes exempelvis kränkande handlingar som medel för detta?
- Bedöm om och i så fall hur ni som pedagoger arbetar/arbetade med den aktuella elevgruppen. Görs/gjordes aktiva insatser för att påverka hierarkin, grupperingar, kränkande handlingar och/eller elevens handlingsutrymme? *Hur gör/gjorde man?* Hur kan elevsynen kopplas till det resultat du får fram?

Hélène Jenvén, fil dr. i pedagogik